

פרשת תרומה תשפד – הלוחות והכרובים: שני ממדים בקשר בין היהודי ובוראו

1. שמות כה: 1: י. ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו: יא. וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו... טז. ונתת אל הארן את העדת אשר אתן אליך: 2: ועשית כפרת זהב טהור אמתים וחצי ארכה ואמה וחצי רחבה - רש"י: 'כפורת' - כסוי על הארון [כמו 'וכפרת אותה מבית ומחוץ בלפר'] ... כארכו של ארון וכן רחבה כרחבו של ארון ומונחת על עובי הכתלים. 3: יח. ועשית שנים כרבים זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת: יט. ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה מן הכפרת תעשו את הכרבים על שני קצותיו.

רמב"ן כה, כא: הכל דבר אחד על הארון מלמעלה ... כדי שיהיה לי כיסא כבוד, כי אני אועד לך שם ואשכין שכינתי ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים, בעבור שהוא על ארון העדות. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל שאמר 'היא החיה אשר ראיתי תחת אלוקי ישראל בנהר כבר ואדע כי כרובים המה' ולכך נקרא 'יושב הכרובים' כי היו פורשי כנפים, להורות שהם המרכבה נושאי הכבוד.

פסוק כא: ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה, ואל הארון תתן את העדת אשר אתן אליך - רמב"ן: אחר שייתן הכפרת על הארון ... יתן בארון את העדות כי ארון יקרא גם בהיות הכפרת עליו.

רש"י: 'ואל הארון תתן את העדות' – לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר אמור [בפסוק טז, בעשיית הארון עצמו וצוטט בקטע הקודם] 'ונתת אל הארן את העדת?' ויש לומר שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפרת, יתן תחילה העדות בתוכו ואחר כך יתן הכפרת עליו. וכן מצינו כשהוקם המשכן, נאמר 'ויתן את העדות אל הארון', ואחר כך 'וישם את הכפרת על הארון מלמעלה'. רבי אליהו מזרחי, ממפרשי רש"י: ופירוש 'ואל הארון תתן את העדות' – וקודם תיתן את העדות, דאל"כ היה צריך לכתוב [כציווי]: 'ונתת אל הארון את העדות' (כתחילת הפסוק 'ונתת את הכפורת').

2. בראשית ג, כד: ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים – רש"י: 'הכרבים' – מלאכי חבלה. רמב"ם יסודי התורה ב, ז: שמות המלאכים על שם מעלתם הוא ... אופנים ואראלים וחשמלים ושרפים ומלאכים ואלוקים ובני אלוקים וכרובים ואישים - כל אלו עשרה שמות שנקראו בהן המלאכים.

רבנו בחיי כה, יח: זכר ונקבה היו ... ובגמרא יומא שבשעה שישאל עולים לרגל, מגלים את הפרוכת ומראים להם הכרובים כשהם מעורים זה בזה ואומרים: ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה.

סוכה ה, ב: מאי כרוב? אמר רבי אבהו: 'כרביא' (כתינוק שגדל וצומח), שכן בבבל קורין לינוקא רביא. אמר אביי: אלא מעתה דכתיב 'פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם' והרי היינו כרוב היינו אדם? אלא אפי רברבי ואפי זוטרא (אדם הוא פנים של גדול וכרוב הוא פנים של קטן).

רש"י פרשתנו כה, יח: דמות פרצוף תינוק להם. אברבנאל כה, י: אפשר שהיו הכרובים כדמות שני ילדים קטנים אשר אין בהם כל מום ולא טעמו חטא - האחד בצורת זכר והשני בצורת נקבה.

ליקוטי שיחות כא/177, 179: הרמב"ן סובר שהארון, הכפורת והכרובים כולם הם כלים עבור ה"עדות" [התורה] ועל ידם מתקיים הייעוד של 'ונועדתי לך שם'. ולכן צורת הכפורת הייתה בצורה של המרכבה העליונה. רש"י סובר שהארון נועד עבור התורה, ואילו הכפורת והכרובים הם עניין אחר ולכן צורת הכרובים הייתה בעניין אחר של דמות פרצוף תינוק.

3. תנא דבי אליהו יד: פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאני אדם אחד .. ואמר לי רבי: שני דברים יש בעולם ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה ואלו הן: תורה וישראל, אבל איני יודע איזה מהם קודם? אמרתי לו: בני, דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה, שנאמר (משלי ח) 'ה' קנני ראשית דרכו'. אבל אני אומר ישראל קדמו שנאמר (ירמיהו ב) 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתה'.

קידושין לו, א: 'בנים אתם לה' אלוקיכם' - בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים, דברי ר' יהודה. רבי מאיר אומר: בין כך ובין כך אתם קרוים בנים ... שנאמר (הושע ב, א): 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם - יאמר להם בני אל חי'.

לקו"ש כו/180: פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, מדבר על הרובד הפשוט ביותר של היהודי, שהוא מהות אחת עם העצמות האלוקית ... ולכן לומד רש"י שדמות הכרובים הייתה כפני תינוק, שכן אהבת האב לבן אינה נובעת ממעלות וממעשי הבן, אלא מצד היותם עצם אחד. וזה הקשר אל ה"כפורת" מלשון "כפרה", משום שיסוד הכפרה על חטא הוא מכוח היות היהודי עומד מעל התורה, ולכן אפילו שיש בו חיסרון בקיום התורה, יש בו את הכוח למלא את החיסרון הזה.